

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Miljöenheten

Miljöskydd i lantbruk

Ett projekt i Västmanlands län 2006/7

Författare: Miljöenheten

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2008:18

Titel: Miljöskydd i lantbruk – ett projekt i Västmanlands län 2006/7
Miljöskydd
Miljöenheten
Länsstyrelsen i Västmanlands Län
Diarienummer: 503-8814-08

Förord

Tillsyn på lantbruksföretag sker i första hand på företag med djurhållning. Företag som har djur berörs av ett omfattande regelverk, både i djurskyddslagen men också i miljöbalkens 12 kapitel som reglerar hanteringen av stallgödsel. Företag utan djur blir ofta lågt prioriterade i det löpande tillsynsarbetet eftersom miljö- och hälsoskyddsförvaltningarnas personalresurser många gånger är knappa. I flera kommuner har dessa företag aldrig besökts av tillsynsmyndigheten. Detta projekt inriktades därför på lantbruksföretag utan djurhållning. De områden som valdes ut inom projektet är hantering av kemiska bekämpningsmedel samt hantering av övriga kemikalier och avfall.

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Syfte	9
2 Metod	10
3 Resultat	11
3.1 Hantering och förvaring av bekämpningsmedel	11
3.2 Hantering och förvaring av övriga kemikalier inkl. köldmedier och cisterner	11
3.3 Hantering och transport av farligt avfall	11
4 Bilagor	12
Bilaga I Checklista vid tillsynsbesök på lantbruksföretag utan djur	12
Bilaga II Bedömningsgrunder till checklista vid tillsynsbesök på lantbruksföretag utan djur	12

Sammanfattning

Det här projektet omfattade lantbruk utan djurhållning. Det syftade till att kartlägga förhållandena på sådana företag i länet och att likrikta tillsynsmyndigheternas bedömningar vid inspektion. Inom ramen för projektet gjordes under första halvåret av 2007 inspektioner på 41 gårdar i länet. I fokus för inspektionerna var förvaring och hantering av kemiska bekämpningsmedel och andra kemikalier samt hantering av farligt avfall.

Inför inspektionerna utformades en checklista och tillhörande bedömningsgrunder för att underlätta bedömningen av de delar som inspekterades.

Vid samtliga gårdar som besöktes hade kemisk bekämpning utförts av behöriga sprutförare. Sprutjournaler fanns tillgängliga vid besöket. I vissa fall upptäcktes brister i dokumentationen. För både bekämpningsmedel och övriga kemikalier upptäcktes brister i bl.a. invallning och golvbeläggning. Nästan alla de gårdar som besöktes hade cisterner för diesel och eldningsolja. De brister som upptäcktes gällde t.ex. placeringen av cisternerna. För farligt avfall upptäcktes brister vid förvaring och transport.

1 Syfte

Det övergripande syftet med projektet var en minskad miljöpåverkan. Syftet var också att kartlägga förhållandena på företagen i länet och att likrikta tillsynsmyndigheternas bedömningar. Erfarenheterna från projektet kan användas vid framtida tillsynsinsatser efter projekttidens slut.

2 Metod

Projektet löpte under hösten 2006 och fram till och med juni 2007. Deltagande miljö- och hälsoskyddskontor avgjorde själva hur många tillsynsbesök man hade möjlighet att genomföra under projektiden.

Förarbetet inför projektet gjordes av en arbetsgrupp bestående av Christine Johansson (Bygg och miljöförvaltningen i Sala), Gun Skarin (Miljöförvaltningen i Hallstahammar), Susanna Grystad (Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen i Västerås) samt Gunnel Wikander, Sara Hassellind och Britt Halling (Länsstyrelsen).

Som underlag för inspektionerna utarbetades en checklista (se bilaga), gemensamma bedömningsgrunder (se bilaga) och ett informationsbrev till företagen. Bedömningsgrunderna är direkt kopplade till checklistan och innehåller information om de regler som gäller, projektgruppens bedömning av hur reglerna ska tolkas samt fakta och information om själva verksamheten.

Checklistan är indelad i fyra delar:

- Övergripande frågor om objektet
- Frågor angående hantering och förvaring av kemiska bekämpningsmedel
- Frågor angående hantering och förvaring av övriga kemikalier (inkl. köldmedier och cisterner)
- Frågor angående hantering och förvaring av avfall

I checklistan har frågor som har anknytning till tvärvillkor markerats med **T** och frågor som är förknippade med miljöstraffavgift markerats med **M**. Numreringen i checklistan återfinns i bedömningsgrunderna för att användaren snabbt ska hitta relevant information.

3 Resultat

I projektet deltog följande miljö- och hälsoskyddskontor: Västmanland-Dalarna (Avesta, Fagersta och Norbergs kommuner), Hallstahammar, Kungsör och Sala. Av totalt 554 gårdar inspekterades 41 st. Av dessa låg 25 st i Kungsör, 8 st i Hallstahammar, 6 st i Sala och 2 st i Avesta, Fagersta och Norbergs kommuner.

3.1 Hantering och förvaring av bekämpningsmedel

På samtliga gårdar hade kemisk bekämpning utförts av behörig sprutförare. Sprutjournaler fanns tillgängliga vid inspektionen. 28 av 32 lantbrukare hade godkänd dokumentation.

De brister i förvaring som upptäcktes gällde bl.a. invallning, absorptionsmedel, ej avskilt utrymme och otätt golv. Brister i dokumentation gällde bl.a. tidpunkt, dos, temperatur, vindförhållanden och skyddsavstånd.

3.2 Hantering och förvaring av övriga kemikalier inkl. köldmedier och cisterner

De typer av kemikalier som används vid de inspekterade gårdarna är rengöringsmedel, olja, diesel, avfettningsmedel, färg, glykol och lösningsmedel.

De brister i förvaring som upptäcktes gällde invallning, ej hårdgjord yta och otätt golv.

31 av 41 gårdar använder köldmedium, varav en vid tiden för inspektionen använde ett förbjudet köldmedium.

39 av 41 gårdar har en eller flera cisterner för diesel eller eldningsolja. 35 av dessa har anmält sina cisterner till miljö- och hälsoförvaltningen. 12 st har cisterner som inte används. Vissa brister upptäcktes i placeringen av cisternerna, t.ex. påkörningsrisk, otillräcklig invallning och placering nära häck, garage eller väg.

3.3 Hantering och transport av farligt avfall

31 av 41 gårdar hanterar farligt avfall. Det rör sig om bekämpningsmedelsrester, spillolja, uttjänta batterier, oljefilter, lysrör och färgrester. Även här upptäcktes brister i förvaringen, bl.a. med avseende på invallning, sortering av el-avfall och golvbeläggning.

Av de 13 st som själva transporterar sitt farliga avfall har 6 st anmält eller fått tillstånd från Länsstyrelsen. 9 st av dem som transporterar har upprättat transportdokument.

4 Bilagor

Bilaga I

Checklista vid tillsynsbesök på lantbruksföretag utan djur

Bilaga II

Bedömningsgrunder till checklista vid tillsynsbesök på lantbruksföretag utan djur

Checklista vid tillsynsbesök på lantbruksföretag utan djur

(Frågor som har T eller M markerat efter texten innebär följande; T= tvärvillkor och M= miljöstraffavgift).

Fastighetsbeteckning:	Inspektionsdatum:
Företagets namn:	Brukare:
Adress:.....	
Telnr:....., mobil.....	
Närvarande under inspektionen:	Fastighetsägare (brukningscentrum):
Organisationsnummer:	Datum för senaste inspektion:
Åkerareal:ha	
Areal, varav	
Spannmål:ha, Vall:ha, Träda.....ha	
Konventionell odling: Ja: ☐ Nej: ☐	Ekologisk odling: Ja: ☐ Nej: ☐
Ligger verksamheten inom vattenskyddsområde:	Ja: ☐ Nej: ☐
Om ja på frågan ovan: Ligger brukningscentrum inom vattenskyddsområde: Ja: ☐ Nej: ☐	Finns åkerareal inom vattenskyddsområde: Ja: ☐ Nej: ☐ Antal ha.....
Om verksamheten ligger inom vattenskyddsområde:	Yttre: ☐ Inre: ☐
Övriga kommentarer:	

Bekämpningsmedel

1	Användning	Används kemiska bekämpningsmedel i verksamheten? Ja: ☐ Nej: ☐			
1.1	Om ja på fråga 1.	Vilka bekämpningsmedel används i odlingen:			
		Preparat:	Klass:	Används i gröda/grödtyp:	Används preparatet enbart till godkänt användningsområde: (T)
1.2	Om ja på fråga 1.2	Används bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde: Ja: ☐ Nej: ☐			
		Finns tillstånd: Ja: ☐ Nej: ☐	Används endast de preparat som tillståndet omfattar: Ja: ☐ Nej: ☐		
1.3	Om ja på fråga 1.3	Används bekämpningsmedel utanför åker: Ja: ☐ Nej: ☐			
1.3.1		Var sker besprutningen:	Hur stor är arealen (ha):		
			
1.3.2		Om anmälan behövs, är den gjord: (M) Ja: ☐ Nej: ☐	Om anslag behövs är de uppsatta: Ja: ☐ Nej: ☐		
1.4	Behörighet	Vem utför den kemiska bekämpningen:			
1.4.1		Har sprutföraren behörighet: (M) Ja: ☐ Nej: ☐	Klass och giltighetstid		
		Om sprutföraren bara har behörighet för klass 2L preparat, vem utför eventuell bekämpning med klass 1L preparat: (M) Behörig: Ja: ☐ Nej: ☐			
1.5	Säkerhetsdatablad	Finns säkerhetsdatablad: Ja: ☐ Nej: ☐	Är säkerhetsdatabladen högst 3 år: Ja: ☐ Nej: ☐		
1.6	Förvaring	Förvaras kemiska bekämpningsmedel på företagen: Ja: ☐ Nej: ☐			
	Om ja på fråga 1.6	Oåtkomligt för obehöriga: Ja: ☐ Nej: ☐			
		Avskilt från foder, livsmedel och explosiva varor: Ja: ☐ Nej: ☐			
1.6.1		Hårdgjord yta: Ja: ☐ Nej: ☐			
		Avlopp: Ja: ☐ Nej: ☐			
		Tillräcklig invallning: Ja: ☐ Nej: ☐			
		Finns absorptionsmedel: Ja: ☐ Nej: ☐			
		Är emballagen märkta: Ja: ☐ Nej: ☐			
1.6.2		Finns produkter som inte längre är godkända i förrådet: Ja: ☐ Nej: ☐			

Bekämpningsmedel

1.7	Påfyllning	Sker påfyllning av bekämpningsmedel på fastigheten: Ja: ☐ Nej: ☐	
	Om ja på fråga 1.7	På biobädd:	Ja: ☐ Nej: ☐
		På spolplatta med uppsamling/ Gödselplatta med avrinning till gödselbrunn:	Ja: ☐ Nej: ☐
		På åker:	Ja: ☐ Nej: ☐
		På gårdsplanen:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Avstånd till vattendrag/brunnar:meter	
1.7.1		Vilken vattenkälla används vid påfyllning av vatten:	
		Om vatten tas från vattendrag, finns särskild pump: Ja: ☐ Nej: ☐	
1.7.2		Hur sker tömning och rengöring av tomemballage:	
1.8	Sprutan	Använder företaget egen spruta: Ja: ☐ Nej: ☐	
1.8.1	Om ja på fråga 1.8	Har sprutan funktionstestats: Ja: ☐ Nej: ☐	
1.8.2		Finns kontrollmärke: Ja: ☐ Nej: ☐	Med vilka intervaller testas sprutan:
1.8.3		Om sprutan inte funktionstestats nyligen hur tillses att sprutan fungerar korrekt:	
1.8.4		Hur förvaras sprutan under säsong:.....	
		Var rengörs sprutan invändigt/utvändigt:	
1.9	Yttre miljö	Finns utrustning för kontroll av följande parametrar på platsen där bekämpning sker:	
		Temperatur:.....	Ja: ☐ Nej: ☐
		Vindriktning:.....	Ja: ☐ Nej: ☐
		Vindstyrka:.....	Ja: ☐ Nej: ☐
1.9.1		Hur beaktas och bestäms vindanpassade skyddsavstånd för spridning:	
1.9.2		Vilka markanpassade skyddsavstånd hålls till: Diken och dräneringsbrunnar:.....meter Sjöar och vattendrag:.....meter Dricksvattenbrunn/täkt:.....meter	
1.10	Dokumentation	Finns sprutjournal: Ja: ☐ Nej: ☐	Finns sprutjournal tillgänglig vid insp: Ja: ☐ Nej: ☐
		Om sprutjournal finns, antecknas följande:	
		Plats för spridning:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Tidpunkt för spridning:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Preparat:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Använd dos:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Temperatur:	Ja: ☐ Nej: ☐

		Vindförhållanden: Ja: ☐ Nej: ☐	
		Skyddsavstånd till omgivningen: Ja: ☐ Nej: ☐	
		Vidtagna försiktighetsmått vid Påfyllning och rengöring: Ja: ☐ Nej: ☐	
		Sprutjournaler finns sparade sedan år:.....	
1.10.1		Används preparat som är särskilt skadliga för pollinerande insekter (bifarlige medel): Ja: ☐ Nej: ☐	
	Om ja på fråga 1.10.1	Finns uppgifter i journalen om vilken gröda som behandlats (M): Ja: ☐ Nej: ☐	Finns uppgifter i journalen om förekomst av blommande växter vid besprutning (M): Ja: ☐ Nej: ☐

Övriga kemikalier

2	Användning	Vilka typer av kemikalier används i verksamheten:	
2.1		Finns aktuell kemikalieförteckning : Ja: ☐ Nej: ☐	Finns säkerhetsdatablad: Ja: ☐ Nej: ☐
2.1.1			
2.1.2		Sorteras lagrade kemikalier ut som ej används: Ja: ☐ Nej: ☐	
		Var sker oljebyte av företagets traktorer och andra maskiner:	
2.2	Förvaring	Hur förvaras kemikalierna:	
		Inomhus på tät yta utan golvavlopp: Ja: ☐ Nej: ☐	
		Tillräckligt stor invallning: Ja: ☐ Nej: ☐	
2.2.1		Frostfritt: Ja: ☐ Nej: ☐	
2.2.2		I märkta emballage: Ja: ☐ Nej: ☐	
2.2.3		Finns lämpligt absorptionsmedel: Ja: ☐ Nej: ☐	
2.2.4		Förvaras kemikalier utomhus: Ja: ☐ Nej: ☐	
		Vid förvaring utomhus, finns påkörningsskydd: Ja: ☐ Nej: ☐	

Köldmedier			
2.3	Användning	Används köldmedium i verksamheten: Ja: ☐ Nej: ☐	
2.3.1	Om ja på fråga 2.3	Finns fordon av årsmodell 2000 eller äldre i verksamheten Ja: ☐ Nej: ☐	
2.3.2	Om ja på fråga 2.3.1	Traktor med < 3 kg köldmedium: Ja: ☐ Nej: ☐	Modell:..... Köldmedium:..... Mängd i kg:..... Skylt: Ja: ☐ Nej: ☐
		Tröska med < 3 kg köldmedium: Ja: ☐ Nej: ☐	Modell:..... Köldmedium:..... Mängd i kg:..... Skylt: Ja: ☐ Nej: ☐
		Annat med < 3 kg köldmedium: Ja: ☐ Nej: ☐	Modell:..... Köldmedium:..... Mängd i kg:..... Skylt: Ja: ☐ Nej: ☐

Cisterner			
2.4	Användning	Finns cisterner:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Hur många:	
		Vilken storlek:	
		Innehåll:	
		Är cisternerna anmälda till miljöförvaltningen:	Ja: ☐ Nej: ☐
2.5	Förvaring	Är cisternerna invallade:	Ja: ☐ Nej: ☐
	Om ja på fråga 2.5	Är invallningen tillräckligt stor: Ja: ☐ Nej: ☐	Finns tak på cisternerna: Ja: ☐ Nej: ☐
		Har cisternerna bra placering:	Ja: ☐ Nej: ☐
2.5.1		Tillräckligt avstånd till vattentäkt,brunn,dike,sjö:	Ja: ☐ Nej: ☐
2.5.2		Finns påkörningsskydd om risk för påkörning:	Ja: ☐ Nej: ☐
2.6	Dokumentation	Har besiktning av cisternerna utförts:	Ja: ☐ Nej: ☐
		När besiktades cisterner- na:.....	Har kopia på kontrollrapport skick- ats in till miljöförvaltningen: Ja: ☐ Nej: ☐
2.6.1		Finns cisterner som inte används:	Ja: ☐ Nej: ☐
	Om ja på fråga 2.6.1	Finns intyg på att cisternerna är:	
		Tömnda: Ja: ☐ Nej: ☐	Rengjorda: Ja: ☐ Nej: ☐
		Är åtgärder för att förhindra påfyllning vidtagna:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Är cisternerna skrotade eller sparade för andra ändamål:	

Avfall

Farligt avfall

3	Förekomst	Vilka typer av farligt avfall uppkommer i verksamheten:	
3.1	Förvaring	Förvaras det farliga avfallet på ett godtagbart sätt:	
3.1.1		Oåtkomligt för obehöriga:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Förvaras olika typer av farligt avfall i olika kärl:	Ja: ☐ Nej: ☐
3.1.2		Är emballagen i bra skick:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Är lagringen väl uppmärkt:	Ja: ☐ Nej: ☐
3.1.3		Skyddat mot nederbörd:	Ja: ☐ Nej: ☐
3.1.4		Frostfritt:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Finns påkörningsskydd där påkörningsrisk finns:	Ja: ☐ Nej: ☐
3.1.5		Är kärl för flytande avfall (ex spillolja) invallade:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Finns lämpligt absorptionsmedel tillgängligt:	Ja: ☐ Nej: ☐
		Finns avlopps- eller dagvattenbrunnar inom lastnings- och förvaringsut- rymmen:	Ja: ☐ Nej: ☐

3.2	Transport	Transporteras farligt avfall av brukaren (egen transport): Ja: ☐ Nej: ☐
3.2.1	Om ja på fråga 3.2	Har brukaren gjort anmälan om transport till Länsstyrelsen: Ja: ☐ Nej: ☐
3.2.2		Har brukaren tillstånd till transport av farligt avfall från Länsstyrelsen: Ja: ☐ Nej: ☐
3.2.3		Har brukaren avtal med VafabMiljö AB: Ja: ☐ Nej: ☐
3.2.4		Finns bekräftelse på att det farliga avfallet har kommit fram till mottagaren: Ja: ☐ Nej: ☐
3.2.5	Om nej på fråga 3.2	Transporteras farligt avfall av någon annan än brukaren: Ja: ☐ Nej: ☐
3.2.6	Om ja på fråga 3.2.5	Har transportören tillstånd för transport av farligt avfall: Ja: ☐ Nej: ☐
3.2.7		Om transport sker av någon annan, upprättas och undertecknas transportdokumentet av avfallslämnaren: (M) Ja: ☐ Nej: ☐
3.3	Dokumentation	Förs anteckningar om det farliga avfallet som uppkommer: Ja: ☐ Nej: ☐
		Är anteckningarna fullständiga: Ja: ☐ Nej: ☐

Övrigt avfall

3.4	Förekomst	Vilka typer av avfall uppkommer utöver farligt avfall:
3.5	Sortering	Sorteras förpackningarna ut och lämnas till producenternas insamlings-system: Ja: ☐ Nej: ☐
3.5.1		Sorteras brännbart avfall ut och lämnas till godkända mottagare: Ja: ☐ Nej: ☐
3.6	Transport	Vem transporterar bort avfallet från gården:

Bedömningsgrunder till checklista vid tillsynsbesök på lantbruksföretag utan djur

Bekämpningsmedel

Bekämpningsmedel delas i vissa delar av lagstiftning upp i växtskyddsmedel och biocidprodukter efter förebild från EU. De bekämpningsmedel som används i växtodlingen är växtskyddsmedel (se definition i *Förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel*)

1. Användning

1.1. Bekämpningsmedel ska vara godkända av Kemikalieinspektionen för att få användas i Sverige. Användningsområdet för varje preparat finns angivet i KemIs bekämpningsmedelsregister som finns på deras hemsida. Bekämpningsmedel får bara användas till vad de är godkända för. Det kan dock finnas ett s.k. ”off label” godkännande, vilket innebär att ett bekämpningsmedel blir godkänt till flera grödor. Odlarorganisationer, enskilda yrkesanvändare m.fl. kan ansöka om ett utökat användningsområde om preparatet redan är godkänt i Sverige. KemI kan då bevilja ett off label-godkännande. Off label-beslut finns listade i bekämpningsmedelsregistret, under dispenser, på KemIs hemsida. Allmänkemikalier får inte användas som bekämpningsmedel, d.v.s. bara produkter som är godkända bekämpningsmedel får användas som bekämpningsmedel. Föreskrifterna om bekämpningsmedel gäller även blast- och bladdödningsmedel och stråförkortningsmedel. (*Förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel, 2 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel*).

Tvårvillkor: Jordbrukare får bara använda bekämpningsmedel som är godkända i Sverige. De får använda bekämpningsmedel endast till de grödor och högst med den dosering som framgår av medlets märkning.

1.2. Den som vill använda bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde måste ha tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande. Av tillstånden ska framgå vilka medel som får användas och vid vilka tidpunkter sprutning får utföras eller inte får utföras. Sprutjournalen kan användas för kontroll av hur tillståndet efterlevs. (*14 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, AR 97:3, AR 2000:7 (komplement till AR 97:3)*).

Miljösanktionsavgift:

1 000 kr om den som är skyldig att betala är en fysisk person eller en ideell förening och 5 000 kr om den som är skyldig att betala är en juridisk person som inte är ideell förening, för den som underlåter att göra anmälan vid denna typ av bekämpning (*förordning (1998:950) om miljösanktionsavgifter*).

1.3. Bekämpningsmedel kan användas utanför åker om det framgår av preparatets användningsområde.

1.3.1. Om spridningen äger rum på banvall, idrottsanläggning samt större områden än 1 000 m² där allmänheten får färdas fritt ska skriftlig anmälan först lämnas till miljö- och hälsoskyddsnämnd eller motsvarande (*11-12 §§ Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel*).

1.3.2. Om det besprutade området är under 1000 m² räcker det om anslag sätts upp vid området (*13 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel*).

Behörighet

1.4. Bekämpningsmedel indelas i (20 § SFS 2006:1010);

- Klass 1-medel: får användas endast för yrkesmässigt bruk av den som har särskilt tillstånd.
- Klass 2-medel: får användas endast för yrkesmässigt bruk av den som uppfyller särskilda kunskapskrav, om inte Kemikalieinspektionen bestämmer annat i samband med godkännandet.
- Klass 3-medel: får användas av var och en.

När det gäller bekämpningsmedel som används inom jordbruk, skogsbruk eller trädgårdsskötsel prövas frågan om tillstånd och kunskapskrav av Jordbruksverket. Dessa preparat märks med L.

(45 §, 47 § förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel).

1.4.1. För att få använda bekämpningsmedel som tillhör klass 1 och 2 ska personen vara minst 18 år. De särskilda kunskapskrav som krävs, är att sökanden har godkänts efter att ha deltagit i en kurs som följt en kursplan som fastställts av Jordbruksverket. Dessa kurser kallas i dagligt tal för behörighetskurser och anordnas av länsstyrelserna. Tillstånd och kunskapskrav kallas i dagligt tal för behörighet. Behörighetens giltighetstid framgår alltid av behörighetsbeviset. (Statens jordbruksverks föreskrifter (2005:51) om tillstånd och kunskapskrav för användning av vissa bekämpningsmedel).

Miljösanktionsavgift:

10 000 kr för den som använder bekämpningsmedel i klass 1 utan att ha behörighet för detta.

5 000 kr den som använder bekämpningsmedel i klass 2 utan att ha behörighet för detta.

(förordning (1998:950) om miljösanktionsavgift)

De flesta bekämpningsmedel som används inom jordbruket i Mellansverige är klass 2 L-preparat. Det vanligaste medlet mot bladlöss (Pirimor) är dock ett klass 1L preparat. Inom trädgårdsnäringen är både klass 1L och klass 2L vanliga.

Behörighetskurserna och behörigheten är uppdelade på sprutmedel och betningsmedel. Grundkurserna för att få behörighet för sprutmedel är fyra dagar långa och för betningsmedel två dagar. Betningskurser för Mellansverige anordnas enbart av länsstyrelsen i Örebro län. Behörigheten är giltig till och med den 31 maj fem år efter den kurssäsong då tidigare utbildning genomfördes. Behörigheten kan förnyas under denna tid med en endagars repetitionskurs.

(förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel, Statens jordbruksverks föreskrifter (2005:51) om tillstånd och kunskapskrav för användning av vissa bekämpningsmedel).

Säkerhetsdatablad

1.5. För att uppfylla kunskapskravet i miljöbalken ska den som hanterar bekämpningsmedel veta vilka egenskaper medlet har. Vid inköp av bekämpningsmedel kan man begära att få säkerhetsdatablad eller så kan de ofta hittas på försäljarnas hemsidor. De är aktuella i tre år och bör därefter bytas ut. Numera följer oftast säkerhetsdatablad med på bekämpningsmedlens etiketter. För ”lösa” säkerhetsdatablad är det lämpligt att samla dem i en pärm som förvaras där de är lätt åtkomliga och där beredningen sker av bekämpningsmedlen (1 kap, 2 kap 2 § Miljöbalk 1998:808).

Förvaring

1.6. Hälso- och miljöfarliga kemiska produkter ska förvaras så att hälso- och miljörisiker förebyggs (3 kap 5 § KIFS 1998:8). De ska även vara svåråtkomliga för små barn och vara väl avskilda från ätbara produkter (3 kap 6 § KIFS 1998:8). Kemiska produkter som omfattas av tillståndskrav enligt bestämmelserna i 14 -21 §§ förordning om kemiska produkter och biotekniska organismer ska förvaras på sådant sätt att obehöriga inte kan komma åt dem (3 kap 7 § KIFS 1998:8). Detta sammantaget innebär alltså att förvaringen ska vara sådan att bekämpningsmedel alltid är inlåsta eller under uppsikt. Om förvaringsutrymmet inte är beläget intill påfyllningsplatsen kan preparaten t.ex. placeras i en låst låda medan bekämpningen pågår.

(Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1998:8) om kemiska produkter och biotekniska organismer)

1.6.1. Spill och läckage ska kunna samlas upp och tas om hand. Förvaringen ska vara utformad så att preparat inte kan rinna ut, dvs. ingen golvbrunn, hög tröskel eller lutning från utgång. Vid mindre mängder kan förpackningarna förvaras i plastbaljor eller liknade. På marknaden finns läsbara skåp som kan lyftas med pallastare. I botten på skåpet finns plastkar för uppsamling av läckage. Som uppsugningsmaterial fungerar sågspån bra. Det finns även speciella uppsugningsmaterial. Bekämpningsmedel bör alltid förvaras i originalförpackning. *(2 kap 3 § Miljöbalk 1998:808).*

1.6.2. Rekommendationen är att bekämpningsmedel som inte längre är godkända ska lämnas in för destruktion. Det är dock inte förbjudet att förvara utgångna bekämpningsmedel. När ett godkännande upphör får preparatet normalt en utfasningstid. Uppgifter om detta finns i KIFS 1998:8 bilaga 9. Observera att det kan vara en ändrad formulering som gör att firman drar tillbaka ett godkännande och den nya produktens namn kan var mycket lik den gamla t.ex. Karate 2,5 EW blir Karate 2,5 WG. Ett nytt preparat får alltid ett nytt registreringsnummer *(14 kap samt bilaga 9 Kemikalieinspektionens föreskrifter (1998:8) om kemiska produkter och biotekniska organismer).*

Påfyllning

1.7. Bästa platsen för påfyllning är åkermark eller biobädd. Eventuellt spill av bekämpningsmedel binds där på markpartiklarna och bryts ner av markens mikroorganismer. Spolplatta med uppsamling är en godkänd påfyllningsplats, men är inte vanligt på gårdar i vårt område. Gödselplatta med avrinning till urinbrunn är också en godkänd plats. Nackdelen är att man vid spill riskerar att få bekämpningsmedel på hjulen vid upprepad körning. Att fylla sprutan på en välgrusad och dränerad gårdsplan är direkt olämpligt. Eventuellt spill riskerar då att transporteras snabbt i marken och kan lätt följa med dräneringsvatten ut i omgivande miljö. Rekommendationerna i naturvårdsverkets allmänna råd (AR 97:3) är att avståndet till vatten (även brunnar) ska vara minst 30 meter när man hanterar koncentrerade preparat. Om man står på biobädd eller platta kan detta avstånd minskas till 15 meter.

(14 kap 18 § Miljöbalk 1998:808, 5 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel).

1.7.1. Om vatten tas från vattendrag eller brunn skall en särskild pump finnas. Sprutans egen pump får alltså inte användas eftersom det finns risk för baksug, så att all vätska i tanken rinner ut igen. Många lantbrukare använder olika typer av tankar när de tar vatten till sprutan. Vattentanken kan vara stationär eller mobil. En mobil tank, så att vatten kan tas med ut i fält, har många fördelar. Åkermark är ett bra underlag vid hanteringen av bekämpningsmedel och man slipper köra längs vägarna med tillblandad sprutvätska i tanken.

(14 kap 18 § Miljöbalk 1998:808, AR 97:3).

1.7.2. Förpackningar som är väl **rengjorda** kan den lämnas till återvinning. Rengöring av bekämpningsmedelsförpackningen bör göras direkt efter påfyllningen i sprutan. Sköljvattnet kan då hållas i sprutan. Ej rengjorda förpackningar räknas till farligt avfall. Här följer ett exempel på hur dunkar kan rengöras: Den tomma förpackningen fylls till 1/5 med vatten. Sätt på locket och skaka ordentligt så att alla utrymmen blir sköljda. Töm i tanken. Upprepa sköljning minst 3 gånger. Låt förpackningen dropporka.

Sprutan

1.8. Utrustning för spridning av bekämpningsmedel ska vara anpassad för ändamålet, underhållas väl och vara väl kalibrerad enligt 7 § SNFS 1997:2. Ett godkänt funktionstest är ett bra sätt att visa att sprutan uppfyller dessa krav. Inom EU utreds frågan om obligatoriska funktionstest, men i Sverige är det ännu så länge frivilligt (oktober 2006). Vid funktionstestet går man igenom sprutans olika delar och kontrollerar att de fungerar som de ska. Vid testet ska sprutan också kalibreras så att vätskemängd per hektar för olika besprutningssituationer kan presenteras (*Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel*).

1.8.1. Rekommendationen i AR 97:3 är att sprutan testas vart annat år om den körs mindre än 25 hektar per meter spridarbom. Det innebär för en spruta med 12 meter spridarbom att man kör mindre än 300 ha per år och för en 24 meters spridarbom mindre än 600 ha/år. Kör man mer än 25 hektar per meter spridarbom rekommenderas test varje år. När sprutan kontrollerats och godkänts fyller sprutttestaren i ett kontrollmärke som klistras på sprutan. Det bidrag som tidigare funnits för funktionstest finns inte kvar. (*AR 97:3*).

1.8.2. Det finns möjligheter att kontrollera åtminstone vissa av sprutans funktioner utan att ett funktionstest görs. Med hjälp av ett graderat mätkärl kan man kontrollera att alla munstycken ger samma vätskemängd (liter/minut). Man kör sedan en uppmätt sträcka med vatten i tanken och kontrollerar hur mycket vatten som gått åt. Detta omräknas till vätskemängd per hektar, eftersom man vet hur stor yta som sprutats. De olika spruttillverkarna har hjälpmedel som underlättar att beräkna lämpligt val av munstycken, körhastighet och tryck för att få ut önskad mängd bekämpningsmedel per hektar. Det är svårt att själv kontrollera att spridningsbilden hos munstyckena är riktig. Dålig spridningsbild kan ge ”randiga effekter” och ökar risken att lantbrukaren kompenserar med en högre dos bekämpningsmedel.

1.8.3. Vid rengöring av sprutan finns stora risker att förorena omgivningen. Under sprutning avsätts inte obetydliga mängder på själva utrustningen (spruta och traktor). Vid regn kan detta sköljas av. Sprutan bör därför under sprutsäsong förvaras så att regnvatten som förorenats av sprutan inte förorenar mark och vatten. Förvaring på biobädd eller åker är en bra plats. Ett alternativ kan vara att sprutan står under tak. Att förvara en otvättad spruta på väl grusad och dränerad gårdsplan är direkt olämpligt (se påfyllning). Efter sprutsäsongen ska sprutan göras ren både ut och invändigt. (*14 kap 18 § Miljöbalk 1998:808*).

1.8.4. Sprutan ska tömmas på fältet där sprutningen avslutas. När sprutan är ”tom” kan det finnas åtskilliga liter sprutvätska kvar i tanken, men framför allt i slangar och ramp. En förenklad tvättning (tvättning under säsongen) rekommenderas att ske på följande sätt:

- Kör sprutan tom
- Späd resterna med ca 1/3 av sköljvattentankens innehåll. Sprid tunt i grödan.
- Fyll på med ytterligare 1/3 vatten. Cirkulera i systemet och sprid ut.
- Fyll på med sista 1/3 vatten och cirkulera i systemet och sprid ut.
- Sprutan är nu nästan ren.
- Bottenventil och ändventiler på ramp kan nu öppnas på biobädd, påfyllningsplatta eller biologiskt aktiv mark (åker).

Om sprutan inte är utrustad med sköljvattentank (separat mindre tank på sprutan som alltid bara innehåller rent vatten) får man fylla tvättvatten från annan vattenkälla.

OBS biobädden kan inte användas för att tömma överbliven sprutvätska på. Det blir alldeles för mycket preparat för att nedbrytningen ska fungera. Däremot kan utvändig sköljning ske på biobädden om den är tillräckligt stor så att man inte stänker sprutvätska utanför bädden (*14 kap 18 § Miljöbalk 1998:808, Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, AR 97:3*).

Yttre miljö

1.9. Utrustning ska finnas på platsen där bekämpningen sker för att mäta temperatur, vindriktning och vindstyrka (8 § SNFS 1997:2). Detta för att lantbrukaren ska kunna bestämma lämpligt vindanpassat skyddsavstånd. Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd menas med lämplig utrustning att den ska vara oöm och lätt att avläsa. För att bestämma vindriktningen kan en ulltråd eller ett plastband på en stång användas eller en lättroilig, välbalanserad stel flöjel (AR 97:3). På marknaden finns flera typer av vindmätare och en del märken har även inbyggda digitala termometrar. (*Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel*)

Bekämpningsmedel ska spridas på sådant sätt att människors hälsa inte skadas eller människor vållas annan olägenhet och miljöpåverkan blir så liten som möjligt. Åtgärder ska vidtas för att motverka att medlet sprids utanför avsett spridningsområde (*14 kap 18 § Miljöbalk 1998:808*). De skyddsavstånd som är nödvändiga för att skydda vattentäkter, sjöar och vattendrag samt omgivande mark och annans egendom ska iaktas (5 § SNFS 1997:2). Skyddsavstånd av två olika slag rekommenderas; markanpassat och vindanpassat skyddsavstånd (AR 97:3).

1.9.1. Vindanpassat skyddsavstånd anpassas efter vindriktning, vindhastighet, temperatur, bomhöjd, dos och dropparnas storlek i sprutduschen eftersom dessa faktorer påverkar hur stor vindavdriften blir. I ”Hjälpredan för vindanpassat skyddsavstånd” (som givits ut av kampanjen Säkert Växtskydd) kan lantbrukaren få hjälp att väga samman alla dessa faktorer och få ett rekommenderat skyddsavstånd för den aktuella situationen. Vid registrering av vissa preparat kräver Kemikalieinspektionen numera att följande text ska finnas med på preparatets märkning: ”För att begränsa riskerna för vattenlevande organismer ska de anvisningar iaktas som framgår av allmänna råd 97:3 och den hjälpredan för bestämning av vindanpassat skyddsavstånd som hör till Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel.” För dessa preparat blir alltså ”hjälpredans” rekommenderade skyddsavstånd ett krav.

1.9.2. I allmänna råd 97:3 rekommenderas följande markanpassade skyddsavstånd:

- Diken och dräneringsbrunnar: 1 meter
- Sjöar och vattendrag: 6 meter (räknat från strandlinjen för högvattenytan)
- Dricksvattenbrunn/täkt: 12 meter

Avstånden kan behöva ökas om marken är mycket genomsläpplig eller om markens lutning mot vattnet är stor.

(14 kap 18 § MB, 5 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, AR 97:3).

Dokumentation

1.10. De som sprider bekämpningsmedel i klass 1 och 2 ska dokumentera sprutningen (9 § SNFS 1997:2). Om spridningen görs av någon annan person rekommenderar AR 97:3 att verksamhetsutövaren får en kopia av sprutjournalen. Följande ska dokumenteras:

- Plats och tidpunkt för spridning
- Preparat och använd dos
- Temperatur och vindförhållanden
- Skyddsavstånd till omgivningen
- Vidtagna försiktighetsmått vid påfyllning och rengöring

Hur dokumentationen ska utformas är inte reglerat. Det finns div. olika sprutjournaler på marknaden och Länsstyrelsen delar ut en egen variant på behörighetskurserna. I flera dataprogram för dokumentation av växtodlingen ingår även sprutjournal. Sprutjournaler ska sparas i tre år.

(9 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel, AR 97:3).

1.10.1. Om bekämpningsmedel som är särskilt giftiga för bin och andra pollinerande insekter används, ska lantbrukaren även dokumentera i vilken gröda spridningen skett och förekomsten av blommande växter (såväl gröda som ogräs) vid sprutning (*40 § förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel, Statens jordbruksverks föreskrifter (1999:94) om skyldighet att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter*).

Miljösanktionsavgift:

1 000 kr för den som använder bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter utan att föra anteckningar.

(förordning (1998:950) om miljösanktionsavgift)

Miljösanktionsavgifter för bekämpningsmedelsanvändning

Från den första januari 2007 har förordningen (1998:950) om miljösanktionsavgifter ändrats. Flera miljösanktionsavgifter har tagits bort, andra finns kvar men flera av dessa har omformulerats. Många nya har tillkommit.

Från och med 1 januari 2007 gäller

	Belopp
• För en överträdelse av 44-46 §§ förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel eller 46 och 47 §§ förordning (2000:338) om biocidprodukter genom att använda växtskyddsmedel eller biocidprodukter i klass 1 utan att förskriva särskilda kunskapskrav för användning av medel i klass 1 är uppfyllda
(punkt 6.2.1)	10 000 kr
• För en överträdelse av 44-46 §§ förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel genom att använda växtskyddsmedel i klass 2 utan att förskriva särskilda kunskapskrav för användning av medel i klass 2 är uppfyllda
(punkt 6.2.2)	5 000 kr
• För en överträdelse av 11 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel genom att inte göra anmälan till kommunal nämnd a) om den som är skyldig att betala avgiften är en fysisk person eller en ideell förening b) om den som är skyldig att betala avgiften är en juridisk person som inte är en ideell förening	a) 1 000 kr
b) 5 000 kr
• För en överträdelse av 3 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1999:94) om skyldighet att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter genom att inte föra anteckningar
(punkt 6.8.1)	1 000 kr

(förordning (1998:950) om miljösanktionsavgift)

Fram t.o.m 31 december 2006 gällde:

Miljösanktionsavgift ska betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

	Belopp
• använder växtskyddsmedel eller biocidprodukter i klass 1 utan att ha tillstånd eller uppfyller kunskapskrav enligt 44-48 §§ förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel samt 46-49 §§ förordning (2000:338) om biocidprodukter.	20 000 kr
• använder växtskyddsmedel eller biocidprodukter i klass 2 utan att särskilda kunskapskrav är uppfyllda enligt 44-46 §§ förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel samt 46-47 §§ förordning (2000:338) om biocidprodukter.	5 000 kr

- underlåter att skriftligen göra föreskriven anmälan till kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet om spridning av bekämpningsmedel (11 § Staten naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel). 10 000 kr

(förordning (1998:950) om miljöstraffavgift pkt 5.2 och 5.8)

Lagar och förordningar för bekämpningsmedel

- Förordning (2006:1010) om växtskyddsmedel
- Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 1998:8) om kemiska produkter och biotekniska organismer
- Miljöbalk (1998:808) 1 kap, 2 kap, 14 kap
- Statens naturvårdsverks föreskrifter (1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel
- Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3) för spridning av bekämpningsmedel
- Naturvårdsverkets allmänna råd (2000:7) för tillståndsprövning enligt 14 § SNFS 1997:2 rörande användning av kemiska bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde
- Statens jordbruksverks föreskrifter (1999:94) om skyldighet att föra anteckningar vid användning av bekämpningsmedel som är särskilt skadliga för pollinerande insekter.
- Statens jordbruksverks föreskrifter (2005:51) om tillstånd och kunskapskrav för användning av vissa bekämpningsmedel

Övriga kemikalier

Användning

2. Exempel på kemiska produkter är oljor, rengöringsmedel, drivmedel, målarfärger, lösningsmedel, limmer, ensileringsmedel mm.

2.1. Krav på kemikalieförteckning finns i egenkontrollförordningen och gäller endast för anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter. Eftersom växtodling inte finns upptagen i bilagan till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd gäller inte egenkontrollförordningens krav för dessa företag.

Aktuell kemikalieförteckning ska visa:

- vilka kemikalier som används
- vad de används till och i vilken omfattning
- information om dess hälso- och miljöskadlighet
- dess klassificering med avseende på hälso- och miljöfarlighet.

(förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll).

2.1.1. Projektgruppen anser att det är lämpligt att informera lantbrukaren om att det inte är något krav att ha säkerhetsdatablad men att det bör finnas om större mängder kemikalier hanteras (*2 kap Miljöbalk 1998:808*).

Leverantörer är skyldiga att kostnadsfritt lämna ut säkerhetsdatablad till den som yrkesmässigt köper hälso- eller miljöfarliga kemiska produkter. Säkerhetsdatabladen ska bestå av 16 punkter och vara skrivna på svenska (*4 kap kemikalieinspektionens föreskrifter (1998:8) om kemiska produkter och biotekniska organismer*).

Enligt Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter ska säkerhetsdatablad finnas om anställd finns eller annan person som arbetar stadigvarande på platsen. Säkerhetsdatablad ska hållas uppdaterade (högst 3 år gamla).

2.1.2. Utsortering av kemikalier som inte används ska göras för att förhindra onödig lagring av kemikalier. Att lagra kemikalier utgör alltid en risk, därför bör lagringen omfatta så lite kemikalier som möjligt. Emballagen kan också med tiden frätas sönder och märkningen kan försvinna. Omärkta kemikalier är dyrare att bli av med (*2 kap Miljöbalk 1998:808*).

Förvaring

2.2. Projektgruppen anser att kemikalier ska i första hand förvaras inomhus. Förvaring inomhus av kemikalier i flytande eller fast form ska ske i utrymmen med tätt underlag och utan golvbrunnar. Flytande kemikalier ska dessutom förvaras inom invallning eller motsvarande. Förrådsrum kan användas som invallning under förutsättning att det saknar golvbrunn och har förhöjd tröskel och att skarven mellan vägg och golv är tät. Invallningen ska med god marginal rymma minst den volym som kan rinna ur den största behållaren. Inom vattenskyddsområde ska kemikalier alltid förvaras inom invallning eller annan anordning som säkerställer att inget utflöde kan ske. Observera att varje vattenskyddsområde har sina egna föreskrifter som reglerar vad samt hur kemikalier får förvaras där. Förvaring ska alltid ske i tätslutande behållare eller emballage gjorda av material som inte påverkas av innehållet.

Om golvbrunn finns i lokalen ska den sättas igen alternativt ska en krage sättas runt brunnen för att förhindra att kemikalier rinner ut i avloppet, då olja hanteras i lokalen. Golvbrunn som är kopplad till slutna tank kan accepteras men då ska risken för en eventuell reaktion mellan olika kemikalier som riskerar att hamna i tanken beaktas. Hanteras enbart oljor i utrymmet där golvbrunn finns kan ett alternativ vara installation av oljeavskiljare (2 kap Miljöbalk 1998:808).

Oljeavskiljare förekommer sällan vid lantbruksföretag. Om oljeavskiljare finns, ställs speciella krav på verksamheten och anläggningen. För större anläggningar där oljeavskiljare krävs kan tillsynen av oljeavskiljaren inrymmas i miljöskyddstillsynen som riktar sig till fordonstvättar, bilskrotar etc.

2.2.1. Vissa kemikalier som kan frysa ska förvaras frostfritt med anledning av risken att förpackningen kan frysa sönder och innehållet rinna ut (2 kap Miljöbalk 1998:808).

2.2.2. Alla behållare och emballage ska vara tydligt märkta med uppgift om innehåll. Anledningen är att alla som hanterar och kommer i kontakt med behållaren ska veta vad den innehåller och på så sätt kan hantera kemikalien på ett hälso- och miljörätt sätt. Leverantören ansvarar för att kemikalien är märkt på korrekt sätt. Förvaras kemikalien i annan behållare än originalförpackning måste även den märkas. Minimikrav för sådan märkning är produktens namn, farosymbol, farobeteckning samt de skydds- och riskfraser som produkten tilldelats. Produkter som kan reagera häftigt med varandra bör förvaras åtskilda (2 kap Miljöbalk 1998:808).

2.2.3. Lämpligt absorptionsmedel är exempelvis sågspån, torvströ, absor mm. Absorptionsmedel ska finnas tillgängligt där kemikalier hanteras/förvaras. Använt absorptionsmedel är att betrakta som farligt avfall och ska behandlas därefter (2 kap Miljöbalk 1998:808).

2.2.4. Vid förvaring utomhus ska kemikalier alltid vara skyddade mot nederbörd och förvaras på en yta där eventuellt spill kan samlas upp. Där risk för påkörning finns bör påkörningsskydd alltid anordnas. Påkörningsskydd kan anordnas i form av räcke, mur, betongblock, jordvall, dike mm (2 kap Miljöbalk 1998:808).

Köldmedier

Användning

2.3. Det köldmedium som huvudsakligen används i traktorer och skördetröskor i dag är HFC med namnet R134A. HFC är en mycket stark växthusgas, men ännu finns inga restriktioner för nyinstallation. R407C och R134A är även vanliga köldmedier i tex bergvärmepumpar i villor.

2.3.1. CFC med namnet R12 är det köldmedium som tidigare användes i traktorer. Enligt förordning (2002:187) om ämnen som bryter ned ozonskiktet är detta förbjudet. Från och med den 1 januari 2000 skall denna ha bytts ut enligt den upphävda förordning (1995:636) om ämnen som bryter ner ozonskiktet.

2.3.2. I en normalstor traktor, med kylanläggning, finns vanligen 1,4 – 1,7 kg köldmedium. I större traktorer kan finnas upp till 2 kg köldmedium och i en skördetröska normalt 2 – 2,5 kg köldmedium.

Ämne	Namn	Anmärkning
CFC	R11, R12, R114, R500, R502	Förbud, undantag se nedan
HCFC	R22	Påfyllnadsstopp
Halon	R13B1	Förbud
HFC	R134A, R404A, R407C, R410A	

Det råder allmänt förbud mot yrkesmässig tillverkning, användning, överlåtelse och saluhållning av CFC, HCFC och Halon med följande undantag:

- CFC i befintliga stationära kyl-, värme-, och andra klimatanläggningar av typ enhetsaggregat med en köldmediemängd av 900 gram eller mindre får användas till och med 31 december 2004, samt därefter om anläggningen brukas på samma plats (gäller kylskåp och frysar men ej mobila aggregat, till exempel traktorer).

- HCFC får användas i befintliga anläggningar tillsvidare. Påfyllnadsstopp av befintliga anläggningar med HCFH gäller dock från och med 1 jan 2002.

(3-4 §§ förordning (2002:187) om ämnen som bryter ned ozonskiktet)

Straffbestämmelser:

Från och med 1 januari 2007 är miljöstraffavgifter borttaget.

I stället gäller: Anmälan om misstanke om brott enligt Miljöbalken (1998:808), 29 kap, 1 § miljöbrott: punkt 1 och /eller 2 alternativt 3 § miljöfarlig kemikaliehantering: punkt 2 och/eller 3.

Ny svensk förordning (ej klar än 17/7-07) väntas börja gälla 1 september 2007. Förordningen kommer att ersätta den nuvarande förordningen (1995:555) om HFC och förordningen (2002:187) om ämnen som bryter ned ozonskiktet samt köldmediekungörelsen SNFS (1992:16). Den nya svenska förordningen skall vara ett komplement till EG's F-gas förordning, i de delar som F-gas förordningen inte anses tillräcklig ur ett svenskt perspektiv. Avsikten är också att samma kravnivå skall gälla för HCFC som för fluorerande växthusgaser (HFC).

Kasserade kylskåp och frysar (ej anslutna till el) som används till exempelvis förvaring av bekämpningsmedel, skall tömmas på köldmedium.

(14 § förordning (2002:187) om ämnen som bryter ned ozonskiktet).

Skylt skall finnas på aggregatet där det framgår vilket köldmedium som används och i hur stor mängd. För mobila aggregat med högst 3 kg köldmedium skall skylt finnas väl synlig på aggregatet eller i dess omedelbara närhet. Särskilda krav finns för aggregat med mer än 3 kg köldmedium. Sådana aggregat förekommer sällan på gårdar utan djurhållning (*8 § samt bilaga 1 Naturvårdsverkets föreskrifter (1992:16) om kyl- och värmepumpanläggningar innehållande CFC, övriga CFC, haloner, HCFC och HFC*).

Cisterner

Användning

2.4. Bedömningsgrunderna gäller för cisterner med placering utomhus samt inomhus, dock ej villatankar då dessa normalt sett inte tillhör verksamheten.

Cisterner som innehåller eldningsolja, diesel eller spillolja ska anmälas till miljöförvaltningen om:

- Cisternen rymmer mer än 1 m³ och är placerad i mark eller delvis i mark

- Cisternen rymmer mellan 1 och 10 m³ och är placerad ovan mark
- Övrig hantering av mer än 250 liter av brandfarlig vätska inom vattenskyddsområde (1 kap 1-3 §§ Naturvårdsverkets föreskrift (2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor).

Observera att tillstånd måste sökas hos byggnadsnämnden om total lagrad volym brandfarlig vätska ovan mark utomhus $\geq 3 \text{ m}^3$, ,gäller inte brandfarlig vätska för uppvärmning eller elproduktion (SÄIFS 1995:3 Tabell A).

Förvaring

2.5. Det finns inget generellt krav på sekundärt skydd/invallning. Är cisternen placerad inom vattenskyddsområde och har en volym på mer än 250 liter ska cisternen ha sekundärt skydd. Med sekundärt skydd menas att cisternen är invallad eller dubbelmantlad. Observera att dubbelmantlade cisterner oftast saknar slangskydd. Är cisternen invallad ska invallningen rymma minst hälften av lagrad volym, dock minst den största behållarens volym. Invallningen ska kontrolleras enligt samma intervall som cisternen. Generellt sett gäller kravet på invallning inte cistern belägen i pannrum och som är under kontinuerlig uppsikt. Vid påfyllningsröret ska en informationsskylt om ”vattenskyddsområde” vara uppsatt. (10 kap 2-4 §§ samt 7 § Naturvårdsverkets föreskrift (2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor).

Arbetsgruppens bedömning är att cistern som är invallad ska även vara försedd med tak för att förhindra att nederbörd fyller invallningen (2 kap Miljöbalk 1998:808).

2.5.1. Avstånd till dräneringsledning, brunn, dike, sjö ska vara tillräckligt stort för att förhindra att vätskan förorenar vattnet vid ett eventuellt läckage. Rekommendationerna i naturvårdsverkets allmänna råd (AR 97:3) är att avståndet till vatten (även brunnar) ska vara minst 30 meter när man hanterar koncentrerade preparat.

I Sprängämnesinspektionens författningssamling finns krav på cisterners placering. Dessa krav är inget som miljöförvaltningen kontrollerar men som vägledning redovisas nedan vad som står i SÄIFS.

En öppen cistern ska vara placerad på stadigt, jämnt bärande underlag som inte är brännbart. Cisternen ska vara placerad så att den är inspekterbar runt om samt skyddad mot trafik, nedfallande föremål etc(kap 4.2.11-12 SÄIFS 1997:9). Avståndet mellan cisternen och skyddsobjekt skall vara så stort att betryggande skydd erhålls (kap 7.1 SÄIFS 2000:2).

Skyddsobjekt kan vara byggnad, annan anordning för förvaring av brandfarliga vätskor eller annan anläggning som inte har samband med förvaringsanordningen. Rekommenderade avstånd till skyddsavstånd finns, se tabell 2 nedan, men en bedömning bör göras i varje enskilt fall.

Tabell 2. Rekommenderade avstånd mellan olika skyddsobjekt och brandfarlig vätska i cistern eller lös behållare

Kringliggande skyddsobjekt	Klass 3 (volym $\leq 12 \text{ m}^3$)
Byggnader av obrännbart material, icke brandfarlig verksamhet	6 m
Materiel med stor brandbelastning	9 m
Byggnad av brännbart material, brandfarlig verksamhet, A-byggnad	9 m
Svårutrymda lokaler, sjukhus, skolor mm, annan verksamhet med farliga ämnen	12 m

Cisternen ska vara konstruerad på sådant sätt att den är tät, ger ett tillfredsställande skydd mot brand, är skyddad mot korrosion i den utsträckning det behövs med hänsyn till innehållet samt kan motstå normalt tryck och väder (kap 4.1.2 SÄIFS 1997:9).

2.5.2. Där risk för påkörning finns ska påkörningsskydd alltid finnas. Påkörningsskydd kan anordnas i form av räcke, mur, betongblock, jordvall, dike mm (2 kap Miljöbalk 1998:808).

Dokumentation

2.6.

Tabell 3. Kontrollintervall för cistern

Cisterntyp	Kontrollintervall
Utom vsk	
- ej korrosionsskyddad cistern	6 år
- korrosionsskyddad cistern	12 år
Inom vsk	
- ej korrosionsskyddad cistern utan sekundärt skydd	3 år
- ej korrosionsskyddad cistern med sekundärt skydd	6 år
- korrosionsskyddad cistern utan sekundärt skydd	6 år
- korrosionsskyddad cistern med sekundärt skydd	12 år

En kopia på besiktningsprotokollet ska skickas in till tillsynsmyndigheten om cisternen är placerad utomhus ovan mark, i mark eller delvis i mark. För cisterner som är placerade inomhus ska besiktningsprotokollet finnas tillgängligt hos den som använder cisternen och ska vid begäran kunna visas för tillsynsmyndigheten (8 kap 8 § Naturvårdsverkets föreskrift (2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor).

Observera att kontroll endast får utföras av av Swedac ackrediterat kontrollorgan. Kontrollrapporten ska vara utrustad med Swedac's stämpel för att den ska kunna godtas av tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndigheten kontrollerar att kopia på kontrollrapport skickats in till tillsynsmyndigheten och att ett kontrollmärke finns på cisternen. Det kontrolleras även om cisternen behöver utrustas med påkörningsskydd.

Kontrollorganet kontrollerar bland annat att cisternen på väl synlig plats har en tillverkningsskylt med uppgift om: tillverkare, tillverkningsår, tillverkningsnummer/Id-nummer, volym, beräkningstemperatur, innehållets högsta densitet samt i förekommande fall certifieringsidentifikation.

Cisternen ska vara utrustad med överfyllnadsskydd som kontrolleras samtidigt vid den återkommande kontrollen. Cisternen ska även vara anordnad så att vätskenivån kan bestämmas på ett tillförlitligt sätt. Detta kan göras genom nivåmätare eller med pejlband eller pejlsticka (5 kap 11-12 §§ Naturvårdsverkets föreskrift (2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor).

2.6.1. Cisterner som tas ur bruk ska tömmas och rengöras. Åtgärder för att förhindra påfyllning ska vidtas, exempelvis bör påfyllnings- och avluftningsrör avlägsnas, alternativt bör ett lås sättas på cisternen. Om en cistern tas ur bruk ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten. Observera att oljerester, torktrasor mm ska hanteras som farligt avfall. Ska cisternen tas i bruk igen måste den besiktas och anmälan ska göras till tillsynsmyndigheten (9 kap 1 § Naturvårdsverkets föreskrift (2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor).

Projektgruppen anser att ett intyg på att cisternen är tömd och rengjord ska skickas till tillsynsmyndigheten.

Lagar och förordningar för övriga kemikalier

- Förordning (1995:555) om HFC.
- Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll.
- Förordning (2002:187) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.
- Förordning (2002:187) om ämnen som bryter ned ozonskiktet.
- Kemikalieinspektionens föreskrifter (1998:8) om kemiska produkter och biotekniska organismer.
- Miljöbalk (1998:808) 2 kap. Allmänna hänsynsregler mm.
- Naturvårdsverkets föreskrift (2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor.
- Naturvårdsverkets föreskrifter (1992:16) om kyl- och värmepumpanläggningar innehållande CFC, övriga CFC, haloner, HCFC och HFC.

Avfall

Farligt avfall

Förekomst

3. Avfall definieras i 15 kap 1 § miljöbalken. I bilaga 2 till avfallsförordningen (2001:1063) finns en förteckning över olika typer av avfall. De olika typerna av avfall betecknas med en sexsiffrig kod. Avfall som betecknas med en asterisk (*) i förteckningen är farligt avfall. Avfall som har en eller flera av de egenskaper som anges i bilaga 3 till avfallsförordningen klassas också som farligt avfall.

Exempel på farligt avfall som kan uppkomma på ett lantbruksföretag är spillolja, oljefilter, färgrester, lösningsmedel, rester av betat utsäde, rester av bekämpningsmedel, blybatterier, nickel-kadmiumbatterier, lysrör och impregnerat virke. Kasserad elektrisk och elektronisk utrustning (elavfall) som innehåller farliga komponenter är farligt avfall. I stort sett allt elavfall innehåller farliga komponenter och därför bör allt elavfall betraktas som farligt avfall. Exempel på elavfall är glödlampor, kylskåp, elverktyg och elektriska installationer.

Tömnda och ursköljda (minst tre gånger) förpackningar för bekämpningsmedel räknas inte som farligt avfall. Undantaget från detta är medel märkta med skyddsfras S 56 och S 60. Dessa förpackningar ska alltid tas omhand som farligt avfall. Leverantören ska ge information om förpackningar som i enlighet med skyddsfrasen innehållit en farlig produkt och inte går att rengöra på ett säkert sätt. Dessa produkter är dock mycket ovanliga. År 2004 fanns det inga produkter som var märkta med fraserna S 56 och S 60 hos de stora leverantörerna av växtskyddsmedel i Sverige.

(avfallsförordning 2001:1063).

Förvaring

3.1. Det är viktigt att ha bra rutiner för hantering av farligt avfall. Ett bra sätt att få svar på punkterna i 3.1 är att fråga om hur en viss typ av avfall hanteras. Låt lantbrukaren själv beskriva hur t ex spillolja, bekämpningsmedelsavfall eller elavfall hanteras. Fråga också vad lantbrukaren gör om det skulle bli spill av något avfall t ex olja.

3.1.1. Farligt avfall ska förvaras oåtkomligt för obehöriga. Olika typer av farligt avfall får enligt 21 § avfallsförordningen inte blandas utan ska förvaras i olika kärl *(avfallsförordning 2001:1063).*

3.1.2. Emballagen ska vara i bra skick. Förvaringskärl och förpackningar för farligt avfall ska vara märkta på ett tydligt sätt så att alla som kan komma i kontakt med dem vet vad de innehåller. Farligt avfall ska i första hand förvaras inomhus och på tätt underlag utan golvbrunnar *(2 kap Miljöbalk 1998:808).*

3.1.3. Vid lagring utomhus ska avfallet alltid vara skyddat mot nederbörd och förvaras på en yta där eventuellt spill kan samlas upp *(2 kap Miljöbalk 1998:808).*

3.1.4. Avfall som kan orsaka frostsprängning av behållaren vid frysning ska förvaras frostfritt (t ex spillolja med vatten). Även bil- och traktorbatterier kan frysa sönder och ska förvaras frostfritt. Om det finns risk för påkörning ska det finnas påkörningsskydd (t ex räcke, mur, betongblock eller jordvall) *(2 kap Miljöbalk 1998:808).*

3.1.5. Flytande avfall ska förvaras inom invallning. Absorbtionsmedel (t ex sågspån eller absorbent) ska finnas tillgängligt för att kunna samla upp eventuellt spill. Förbrukat absorbtionsmedel ska tas omhand som farligt avfall. Avfallsförrådet ska tömmas regelbundet (*2 kap Miljöbalk 1998:808*).

Transport

3.2. Det finns två möjligheter för borttransport av det farliga avfallet från gården. Lantbrukaren kan själv transportera avfallet till en godkänd mottagare eller beställa hämtning av en godkänd transportör (*26-27 och 34 §§ avfallsförordning 2001:1063*).

3.2.1. Om lantbrukaren själv transporterar bort det farliga avfallet ska en anmälan först ha gjorts till Länsstyrelsen. Anmälan ska förnyas vart femte år och det kostar idag 220 kr per anmälan. Blankett för att göra en anmälan finns på Länsstyrelsens hemsida www.u.lst.se/u/Blanketter/ under rubriken transport av avfall (blanketten heter ”anmälan om transport av farligt avfall som inte är tillståndspliktigt”). Länsstyrelsen skickar kopia på anmälan till miljöförvaltningen i den kommun där lantbrukaren har sin adress.

Anmälan kan göras om de mängder av farligt avfall som brukaren själv ska transportera bort inte uppgår till mer än:

- 2 fat (400 l) oljeavfall per år,
- 1 fat (200 l) lösningsmedelsavfall per år,
- 1 fat (200 l) färg- eller lackavfall per år,
- 300 hela lysrör eller andra ljuskällor per transport
- 300 kg använt köldmedium per transport
- 300 kg elektriska och elektroniska produkter per transport eller
- sammanlagt 100 kg övrigt farligt avfall per år.

(*34 § avfallsförordning 2001:1063*).

3.2.2. Vid transport av större mängder farligt avfall än ovan krävs tillstånd. Tillstånd krävs också alltid för att transportera avfall som innehåller PCB, kvicksilver (med undantag för hela lysrör eller andra ljuskällor), cyanid eller kadmium. Ansökan om tillstånd görs hos Länsstyrelsen. Tillstånd meddelas normalt för fem år. Avgiften för prövning av ansökan är idag 2 000 kr. Blankett för att söka tillstånd finns på Länsstyrelsens hemsida www.u.lst.se/u/Blanketter/ under rubriken transport av avfall (blanketten heter ”ansökan om tillstånd till transport av avfall”). Länsstyrelsen skickar kopia på tillstånd till miljöförvaltningen i den kommun där lantbrukaren har sin adress. (*26-27 §§ avfallsförordning 2001:1063*).

3.2.3. OBS! Upphör att gälla den 30 juni 2007. Alla kommuner i länet har beslutat om monopol på transport av farligt avfall. Det innebär att brukaren utöver anmälan/tillstånd hos Länsstyrelsen även måste ha ett avtal med VafabMiljö AB för att själv få transportera avfallet. För mer information ring VafabMiljö, 021-393537. När lantbrukaren kontaktar VafabMiljö informerar de om var det farliga avfallet kan köras. VafabMiljö försöker styra så mycket som möjligt av det farliga avfallet till Gryta avfallsanläggning i Västerås. Rör det sig om begränsade mängder kan avfallet även köras till VafabMiljös Återbruk (*15 § avfallsförordning 2001:1063*).

3.2.4. Om lantbrukaren har anmält transport till Länsstyrelsen och själv transporterar bort det farliga avfallet bör lantbrukaren kunna visa bekräftelse på att avfallet har kommit fram till

mottagaren (t ex faktura med uppgifter om mängd och sort). Observera att om lantbrukaren i stället för anmälan har tillstånd till transport så krävs det att ett transportdokument upprättas för varje transport, se punkt 3.2.7. Lantbrukaren är även skyldig att kontrollera att mottagaren av avfallet har de tillstånd som krävs för att hantera avfallet (39, 41 och 44 §§ *avfallsförordning 2001:1063, 2 kap Miljöbalk 1998:808*).

3.2.5. Hämtning kan beställas av VafabMiljö AB. Information finns på VafabMiljös hemsida www.vafabmiljo.se eller på telefon 021-39 35 37. Hämtning av spillolja, oljefilter och tomma oljeemballage kan beställas av Lantmännen som normalt kör hämtningskampanjer under hösten. Lantbrukaren kan naturligtvis även anlita någon annan godkänd transportör.

3.2.6. Om brukaren anlitar någon annan godkänd transportör än VafabMiljö eller Lantmännen ska brukaren kontrollera att transportören har tillstånd (det räcker inte att den anlidade transportören har gjort en anmälan eftersom anmälan enbart gäller transport av farligt avfall som uppkommit i den egna verksamheten). T o m den 30 juni 2007 krävs även att transportören har avtal med VafabMiljö (15 och 39 §§ *avfallsförordning 2001:1063*).

3.2.7. För varje transport av farligt avfall som utförs av någon annan än lantbrukaren eller i det fall lantbrukaren har tillstånd (d v s inte bara har anmält transport till Länsstyrelsen) ska lantbrukaren (avsändaren) upprätta ett transportdokument. Dokumentet ska enligt 41 § *avfallsförordningen* innehålla uppgifter om avsändare, mottagare, transportör, avfallslag och avfallsmängd, hämtningsdatum samt undertecknas av avsändaren och vid mottagandet av mottagaren. En lantbrukare som lämnar sitt farliga avfall till VafabMiljö AB eller till Lantmännen (deras insamling av olja) och som kan visa faktura från dessa uppfyller enligt projektgruppens bedömning kraven på transportdokument i 41 § *avfallsförordningen*.

Miljösanktionsavgift:

5 000 kr för avsändare av avfall som ej upprättar transportdokument. (OBS! gäller ej transporter som är undantagna från tillståndsplikt)

(41 § *avfallsförordning 2001:106*,, *Naturvårdsverkets föreskrifter (2005:3) om transport av avfall, förordning (1998:950) om miljösanktionsavgifter*).

Dokumentation

3.3. Den som bedriver verksamhet där farligt avfall uppkommer skall föra anteckningar om den mängd avfall som uppkommer årligen, de slag av avfall som uppkommer i verksamheten och de anläggningar som olika slag av avfall transporteras till. Anteckningarna skall bevaras i minst fem år. Anteckningarna ger en bild över avfallsmängderna och en överblick över hur det farliga avfallet hanteras. Ett exempel på hur en avfallsjournal kan se ut finns som bilaga till LRFs Miljöhousesyn (43 § *avfallsförordning 2001:1063*).

Övrigt avfall

Förekomst

3.4. Avfall (utöver farligt avfall) som kan uppstå på lantbruksföretag är t ex säckar för handelsgödsel och utsäde, metallskrot, däck och rivningsavfall (*avfallsförordning 2001:1063*).

Sortering

3.5. Lantbrukaren är enligt 8 § *förordningen (2006:1273)* om producentansvar för förpackningar skyldig att sortera ut förpackningar och att lämna dem för borttransport i det insamlingssystem som producenterna eller kommunen tillhandahåller för sådant avfall. Insamling av plastförpackningar från lantbruksföretag organiseras av SvegRetur (Svensk Ensilageplast

Retur AB) som är ett branschägt materialbolag. Information om insamlingsplatser, sortering m m finns på SvepReturs hemsida www.svepretur.se. Observera att plast bara kan lämnas kostnadsfritt på de platser som SvepRetur anvisar (*förordning (2006:1273) om producentansvar för förpackningar*).

3.5.1. Brännbart avfall (som inte är förpackningar) ska enligt 9 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:4) om hantering av brännbart och organiskt avfall sorteras ut från annat avfall. Sorteringen ska ske vid källan d v s på gården. Brännbart avfall ska lämnas till godkänd mottagare. Det är inte tillåtet att bränna avfall hemma på gården (varken öppet i hög eller i panna) (9 § *Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:4) om hantering av brännbart och organiskt avfall*).

Transport

3.6. Om lantbrukaren själv transporterar det avfall som uppkommer på gården och den totala mängden är max 50 ton eller 250 m³ per år krävs varken anmälan eller tillstånd för transporten. Om lantbrukaren transporterar större mängder ska en anmälan först ha gjorts till Länsstyrelsen (2 § *Naturvårdsverkets föreskrifter 2005:3 om transport av avfall*). En anmälan kostar idag 220 kr. Blankett för att göra en anmälan finns på Länsstyrelsens hemsida www.u.lst.se/u/Blanketter/ under rubriken transport av avfall (blanketten heter ”anmälan om icke tillståndspliktig transport av avfall”). Om lantbrukaren anlitar någon annan transportör ska transportören ha tillstånd för transport av avfall. Lantbrukare (och andra företagare) kan köpa s k ”Återbrukskort” av VafabMiljö. Med återbrukskort kan företagare lämna sitt avfall på något av VafabMiljös Återbruk. Observera att återbrukskortet inte omfattar farligt avfall. (2 § *Naturvårdsverkets föreskrifter 2005:3 om transport av avfall*).

Miljösanktionsavgifter avfall

Från den första januari 2007 har förordningen (1998:950) om miljösanktionsavgifter ändrats. Flera miljösanktionsavgifter har tagits bort, andra finns kvar men flera av dessa har omformulerats. Många nya har tillkommit.

Fr o m den 1 januari 2007 gäller att miljösanktionsavgift ska tas ut:

	Belopp
för en överträdelse av 41 § avfallsförordningen (2001:1063) genom att i egenskap av avsändare inte upprätta ett transportdokument med uppgift om avsändare, mottagare, transportör, avfallsslag och avfallsmängd	5 000 kr

(förordning (1998:950) om miljösanktionsavgifter pkt 7.1.2)

Fram t o m den 31 december 2006 gällde att miljösanktionsavgift skulle betalas av näringsidkare som vid bedrivande av näringsverksamhet:

	Belopp
underlåter att till Länsstyrelsen anmäla transport av farligt avfall enligt 34 § avfallsförordning 2001:1063	10 000 kr
transporterar farligt avfall utan att ha särskilt tillstånd för detta enligt 26 och 27 §§ avfallsförordning 2001:1063	10 000 kr
i egenskap av avsändare underlåter att upprätta ett transportdokument enligt 41 § avfallsförordningen 2001:1062 med uppgift om avsändare, mottagare, transportör, avfallsslag och avfallsmängd	5 000 kr

(förordning (1998:950) om miljösanktionsavgift pkt 6.1)

Lagar och förordningar om avfall

- Avfallsförordning (2001:1063)
- Förordning (2006:1273) om producentansvar för förpackningar
- Miljöbalk (1998:808) 15 kap
- Naturvårdsverkets föreskrifter (2005:3) om transport av avfall
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2004:4) om hantering av brännbart och organiskt avfall

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor, önskar fler exemplar m m, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län 721 86 Västerås

Tel 021-19 50 00 | Fax 021-19 51 35 | E-post lansstyrelsen@u.lst.se
www.vastmanland.lst.se